

Бурят-Монгол АССР-эй хүдөө ажалыг улам саашань хүгжөөхэ хэмжээнүүд тухай

ССР Союзай Арадай Комиссарнарай Соведай тогтоол

Бурят-Монгол АССР-эй хүдөө ажалыг улам саашань хүгжөөхын зорилгоор ССР Союзай Арадай Комиссарнарай Соведай ТОГТООХОНЬ ХАДАА:

Мал ажалыг али болохоор хүгжөөхэ, үгэрэнэй ашаг вынь өхэ болгохо, хүдөө-ажалай культурануудай гасынь дээшлүүлхэ, хүдөө-ажалай продуктуудыг рэндэ тушааха талаар уялгануудаа саг болзор соонь үргэхэ болон колхознигуудай олоһон амалта үдэр-нь талха, өвөщ болон маламалай продуктуудыг ам өхээр үгэрэг болохо гэшз Бурят-Монгол АССР-эй советскэ болон газартаряалангай органуудай, МТС болон колхозуудай гол шухала зорилго мүн гэжэ өлөхө.

Эдэ зорилгонуудыг дүүргэжэ байхадаа үбһэ тэжээг-ий базыг бүхэжүүлхэ, малай һубайрха болон үхэхэ адалыг усадхаха, газарыг элдэхэ шанарыг эрдүүд найжаруулха, параа хаһа саг соонь хахалха, марай пар хахалха, поли дээрэ бөг үбһэ үрмэдэһэн гаха ябадалтай тэмсэхэ, хүдөө-ажалай хамаг бүхы үдэмэриг, илангала тарилга болон ургаса хуряал-ы хаһа саг соонь үнгэрэхэ ба МТС-эй хүдэмэриг идэвэриг найжаруулха тухай гол анхаралаа хан-уульхынь республикын советскэ, газартаряалангай ганууд, МТС болон колхозуудыг уялгалха.

I. Мал ажал тушаа

1. Республикын колхозуудта үхэр малай төө тол-гоны 1946 оной январин 1 хүртэр нимэ хэмжээ-й болгохынь Бурят-Монгол АССР-эй Совнаркомыг илгалгаха гэбэл:

(Мянган толгойгоор)	
Эбэртэ бодо мал	250
Хони ямаад	582
Адуу мори	91

2. Гүрэндэ тарган ба дундаһаа дээшэ шадалтай а тушаахын туладай 1945 ондо эбэртэ бодо мал болон хонидыг бэлшээридэ таргалуулха түсэбтэ кол-хозуудта тогтоохо гэбэл:

(Мянган толгойгоор)	
Бэлшээридэ таргалуулха эбэртэ бодо мал	20
Мүн тингэжэ таргалуулха хонид	70

3. 1945 өнһөө эхилэн гүрэндэ мяха тушааха лондарна болзоорыг Бурят-Монгол АССР-эй колхоз-уудта нимээр тогтоохо гэбэл: I-дэхи кварталда элэйн түсэбтэ 10 процент, II-дохи кварталда—15 өцент, III кварталда—35 процент, IV кварталда—1 процент.

4. Бурят-Монгол АССР-тэ нимэ малнуудыг үсхэбэ-лхөөр тогтоохо гэбэл: үхэр малыг бэлшээридэ тар-галуулха ябадалыг үргэвөөр хэрэглэн нүтэй-мяхлиг үлтэрэй үхэр мал, зөөлэн ба шэрүүн ноһотой үүл-эрэй хоорондохы болон нютагай шэрүүн ноһотой инидыг үсхэхэ, хүллэгдэхэ ба унагдаха мориныг үс-хэхэ, буга болон харлаг үсхэхэ.

5. Нютагай үүлтэрэй малыг үсхэхэ болон найжа-улхын тулада нимэ үүлтэрэй малнуудыг шухала-алхынь колхозуудта найшаан дурадхаха гэбэл:

АДУУ ҮСХЭБЭРИЛХЭ ТАЛААР: хатарша, донской, гле-донской болон нютаг дээрэ үүлтэр найнтай бо-һон забайнальскэ мори;

ЭБЭРТЭ БДО МАЛАЙ ТАЛААР: симментальскэ бо-һон нютагай үхэр;

ХОНИ ҮСХЭБЭРИЛХЭ ТАЛААР: рамбульгэ гэжэ үүл-эрэй хонидыг шэрүүн ноһотой нютагай хонидтой гадхан метисүүд, мүн тэрэшэлэн нютагай бурят-ингол хонид.

6. Адуу малаа үсхэбэрилхэ болон найжаруулхын тулада найшаан дурадхагдаһан малнууд соһөө ямар үлтэрэй үхэр малыг шэлэжэ абаха ябадал колхозуу-ий өһөдэнь бэлэдхэл түхөөрэлгэ дээрһэн боложо, мэнэй өһөдэнь дураар хэгдэхэ гэжэ тогтоохо.

Унага ябаха үүлтэрэй мориной хажуугаар хүллэхэ дуу үсхэбэрилхынь колхозуудта найшаан дурадха-и; зөөлэн ба шэрүүн ноһотой үүлтэрэй хоорондохы өтис хонидой хажуугаар нютаг дээрэхи шэрүүн но-һотой хонидыг үсхэхэ, тинхэдэ тэдэ малаа үүлтэр үлтэрээрнэ илгалга амларынь байлгахы гү, али

азарга хусануудыг эхэ малһаань амларынь байлгахы болон.

7. Энэ Тогтоол соо гол шухала гэжэ нэрлэгдээгүй аад, үлэмжэ өхэ ашаг шэмэ үгэдэг ба нютагайнгаа байдалда найнаар таараһан ондоо үүл-тэрэй эбэртэ бодо мал, хонид болон адуу мориныг Бурят-Монгол АССР-эй Совнаркомой зүбшөөрэлтэйгөөр үсхэжэ байхынь Бурят-Монгол АССР-эй колхозуудта зүбшөөрхэ.

8. Нютагай үүлтэрэй үхэр малыг үсхэхэ болон найжаруулхын тулада ямар үүлтэрнүүдыг шэлэжэ өлө-хө тухай асуудалыг бүхы районууд болон колхозуудта зүбшэн хэлсэхэ ябадалыг эмхидхэхэ болон район бү-ридэ ямар үүлтэрэй мал үсхэхэ байхынь ба тус үүлтэрнүүдээр найжаруулагдаха болон үсхэгдэхэ малай төө толгойго хубаарилха түсэбтэ ССР-эй Нар-комзөмдэ 1945 оной январин 1 болтор табиha хэрэгтэ Бурят-Монгол АССР-эй Совнаркомдо даалгахы.

Бурят-Монгол АССР дотор үсхэбэрилгэдэхэ гэжэ абтаһан үхэр малай үүлтэрыг ССР-эй Наркомзөмэй зүбшөөрэлгүйгөөр хубилгажа болохогүй гэжэ хорихө.

9. Республикын колхозуудта үхэр малай үүлтэр найжаруулха хүдэмэри нимэ юумэдэ зорюулагдаха байна гэжэ тогтоохо гэбэл:

а) адуу мориной мориной амаллаха шадал тэм-ригэнь найжаруулха болон нютагайнгаа байдалда тааранги ба сүлхэ тэсэмгэй хэбээрнэ байлгамы төмө бэртэй болгохо;

б) эбэртэ бодо малай талаар—нютагай үүлтэрэй найжаруулагдаагүй эбэртэ бодо малыг симментальскэ үүлтэртэй метизацилжа тэдэнэ мяха болон хүнэй продукт өхээр үгэрэг болгохо, мүн метисүүдэй хү-нэйн тоһолиг байха болон нютаг дээрэхи байдалда найса тааранги заидань байлгамы, ашаг шэмэ өхээр үгэдэг нютагай үүлтэрэй үхэр мал болон метисүүдыг үсхэбэрилхэ;

в) хони үсхэбэрилхэ талаар—ашаг шэмэ үгэхэдөө эрхим найн метис болон нютагай үүлтэрэй хонидһөө шэлэжэ абаад, метисүүдыг сүлхэ тэсэмгэй ба нютагайн-гаа байдалда тааранги байлгамы, нютагай үүлтэрэй хонидыг нарин ноһотой хонидой үүлтэрнүүдтэй метизацилха, нютагай үүлтэрэй хонидой мяханай болон арһанайн шанарыг найжаруулха.

10. Колхозуудта бэлшээридэ ябадаг гүүдэй төө 1944 оной сентябрин 1 хүртэр 10 мянган толгой хүртэр өлшөрүүлха.

11. Колхозуудта бии байһан үүлтэртэ мориной төө бүридхэлгыг 1944 оной октябрин 1 хүртэр хээл, найжаруулагдама забайнальскэ адуу мориныг үсхэхэ тушаа үүлтэртэ мориныг үсхэбэрилхэ фермнүүдыг район бүхэндэ хоёрһөө үсөөн бэшээр байгуулха.

12. Адуу үсхэбэрилхэ гүрэнэй түсэбтэ үлүү гар-тэр дүүргэжэ байһан колхозууд IV кварталда эхиндэ өһөдтөө бии байһан түсэбтэ галуур мориной колхоз-нигуудай хамтын суглаанай зүбшөөрэлтэйгөөр ондоо колхозуудта хоёр талаһаа хэлсэжэ тогтооһон сэнгээр худалдаха байна.

13. Республика дотор үүлтэртэ малай төө толгойг олон болгохын зорилгоор Бурят-Монгол АССР-эй Сов-наркомыг ингэжэ уялгалха гэбэл:

а) эбэртэ шухатай ба найжарма байһан үүлтэрэй метис малнуудыг, мүн тэрэшэлэн ашаг шэмэ үгэхэ талаар үнэтэй нютагай үүлтэрэй малай төө бүридхэ-лыг 1944 оной декабрин 1 хүртэр хээл, энэһэнэ хойшо республика болбол үүлтэртэ мал хэрэглэхэ эрил-тэз өһөдэньгөө үсхэбэрилхэн малнуудаар гол түлэб хангажа шадахын тулада районууд болон колхозууд-та үсхэгдэхөөр баталагдаһан үүлтэрнүүдэй ёһоор, 1945—1946 онуудай турша соо үүлтэртэ адуу ма-лай фермнүүдыг байгуулха;

б) үүлтэртэ малай фермтэй байһан колхозуудта үүлтэртэ мал хэды шэнээн үсхэхэ тушаа түсэбтэ даалгабарыг, мүн тэдэ малда хэрэгтэй бүүдүн, шэ-мэтэй найн тэмжэлнүүдыг хэрэглэхэ эрилтэвнө хүсэл хангахаар тэдэ колхозуудта үбһэ тэжээлэй база эм-хидхэхэ түсэбтэ жэл бүридэ хүргэжэ байха;

в) үүлтэртэ малай фермгүй аад, зүгөөр ашаг шэмэ өхээр үгэрэг нютагай үүлтэрэй болон метиснэ

эхэ малнуудтай байһан бусад колхозуудтаһаа үүл-тэртэ азарга, буха хусануудыг үсхэхэ болгохо;

г) симментальскэ үүлтэрэй эбэртэ төмө мал үсхэ-дэг Селенгын госплемрассаднигта дүйтэй шадалаг зоотехническэ кадрнуудыг үгэжэ, тэрэнэй хүдэмэ-риг найжаруулха, мүн маламалаг ветеринарны ту-һалайма үзүүлхэ ябадалыг найжаруулха болон кол-хозуудта үбһэ тэмээлэй бата бэхи база байгуулжа тушаа хэмжээ абаха.

Госплемрассаднигай өршөн тойрон байһан колхо-зуудта үхэр малай ашаг шэмэ үгэхэ ябадалыг өхэ болгохо, үлэмжэ өхэ үнэтэй ажыхын шанартай бай-һан симментальскэ болон нютагай үүлтэрэй үхэр малнууд соһөө эрхим метиснүүдыг шэлэжэ үсхэхэ тушаа үүлтэр найжаруулха хүдэмэриг найнаар та-биha.

14. 1945 ондо үхэр малнуудыг искусствениг ар-гаар хээлитэй болгохо 40 пунктын хүдэмэриг нэргээхэ болон 1944—45 онуудай үбэл искусствениг аргаар малыг хээлитэй болгохо тушаа шухала төөтө технигүүдыг нургажа бэлдэхынь Бурят-Монгол АССР-эй Совнаркомыг уялгалха.

СССР-эй Наркомзөм шухала хэрэгтэй түхээрэлгэ-нүүд болон медицинануудыг искусствениг аргаар малыг хээлитэй болгохо пунктнуудта үгэхын тулада 1944 оной турша соо Бурят-Монгол АССР-эй Совнар-комдо эльгээхэ зэргэтэй.

15. Симментальскэ үүлтэрэй 250 үүлтэртэ буха-нуудыг болон өрөд хатарша, донской болон англо-донской үүлтэрнүүдэй 50 үүлтэртэ азаргануудыг адуу малай үүлтэр найжаруулхын зорилгоор 1945 он соо Бурят-Монгол АССР-эй колхозуудта өрүүлжэ үгэхынь ССР-эй Наркомзөмыг уялгалха.

16. Монголһоо асарма байдаг малнуудай дундаһаа 600 харлаг бухануудыг нютагай үүлтэрэй малаар андалдажа Бурят-Монгол АССР-эй колхозуудта 1945 ондо дамжуулан үгэхыг ССР-эй Наркомзөмыг уялгалха.

17. Бурят-Монголой маламалай туршалгын стан-циг 1945 оной январин 1-һээ эхилэн нэргээн бодхохынь Бурят-Монгол АССР-эй Совнаркомыг уялгалха.

18. Сабшалан болон өлшээрин газарыг найжа-руулха тушаа 1945 ондо хэгдэхэ хэмжээлбүүлжа-нуудай түсэб тогтоохо гэбэл: 10 мянган гонтар газар дээрэхи харганаа бүртгэвөөнүүдыг эбэрлэхэ, 2 мян-ган гонтар намаг газар хатааха, 30 мянган гонтар шэбхэтэй сабшалан бии болгохо, 300 мянган гонтар сабшалангай газарыг болон бэлшээринг престоё ар-гаар найжаруулха.

19. Республикын түрүү колхозуудай сабшалан-гай болон бэлшээрин газарыг найжаруулха мөтөй үргэвөөр нэбтэрүүлхынь Бурят-Монгол АССР-эй Совнаркомыг уялгалха, тинхын тулада сабшалан най-жаруулха тусгаар зононуудыг байгуулхынь колхо-зуудта найшаан дурадхаха.

20. Балай хэрэглэгдээггүй 80 мянган гонтар та-ряанай газарыг сабшалангай газар болгожо колхо-зуудта малай бэлшээрин газарыг нэмээжэ өхэ болго-хынь Бурят-Монгол АССР-эй Совнаркомыг уялгалха. Тэрэ газарыг гүрэндэ уялгата ёһоор тарла тушааха ябадалһаа 1945 өнһөө эхилэн гаргахынь Наркомзө-мыг уялгалха.

21. Республика соо энэһэнэ хойшо адуу малыг улам түргэвөөр үсхэхэ ябадал гэшз үбһэ тэжээл үгэдэг сабшалан хадалангыг али болохоор хэрэглэхэ асуудалтай холбоотой байна гэжэ төлөөд, Бурят-Монгол АССР-эй Совнаркомыг ингэжэ уялгалха гэбэл:

а) үбэлэй сагта үхэр малаа бэлшээжэ асуудал ту-шаа колхозуудай түрүүлэгшээр болон совхозуудай диренторнүүдтэй районуудта суглаа хэмэ, тэндэ мүнөө суглараад байһан дүй дүршэлыг болон нютаг дээрэхи байдалынгаа өнсө илгануудыг анхаралдаа абажа, 1944—45 онуудай үбэл үхэр малаа адуулха түсэб район колхозуудта зөхөхө;

Бурят-Монгол АССР-эй хүдөө ажалыг улам саашань хүгжөөхө хэмжээнүүд тухай

ССР Союзай Арадай Комиссарнарай Сөведэй тогтоол

1-дүгэсхөл. Эхившинь I ба 2-дохи нoуруудта)

а) үрхэ үгэмэ шадха байһан 1944 оной олон үрхэ ургадаг ногооной тарилгыг 1945 оной үрхэн тоомо үлөвхэ:

б) таримал ногооной үрхэнэй тарилгыг сээр пар тариха ябадалыг 1947 ондо 6 мянган гентар үрхэ, олон жэлэй таримал ногооной үрхэ ихын тулада 2,5 мянган гентарһаа доошо бэшэ пар 1945 ондо таһалха.

6. Бурят-Монгол АССР-эй газар хурьһэндэ болон ай уларилда таатай залаата болон бобоо үбһэ оонуудай шэнжэ болон сортынь госсортселин бодонохойн гүрэнэй селекционно станциин туршал-ан ёһоор тодорүүлжа 1946 онһоо эхилэн эдэ культурануудай үрхыг түсэбшэлэн үйлэбэрлэн гаргажа ябадалыг эмхидхэхыг СССР-эй Нармонземыг агалха.

7. Үндэһэн бурят зоной нуудаг нотагуудта болон тэрэшэлэн республикын хойто районуудта шүг ургуулха ябадалыг ехэ болгохо ба овоцной культурануудай үрхэ тарилгыг зүбөөр эмхидхэхын билгоор СССР-эй Нармонзем болон Бурят-Монгол АССР-эй Совнаркомыг нигэмэ уялгалха гэбэл:

а) нотагайнгаа услөвдө овоц тариха ябадалыг эмхидхэхэ болон овоцной культуранууд ба малай үрхэлэй нормоплоудыг ургуулха тушаа овоцной овоц ургуулха станцие 1944 ондо республика дотор бий болгоод тэрэниг зохихо специалистнуудай надр-уудаар бүридхэхэ;

б) 1945—1946 онуудай турша соо республикын хойто районуудта 14-һөө үсөөн бэшэ нэгэ дабхар шүгүлцэнүүдэ 1.300 иварадта метрһээ доошо бэшэ тарилгын газартайгаар түхээрэхэ, тийн Ахын аймагта 300 иварадта метр газартай 3 теплицэ, Хойто-Байгалай аймагта 460 иварадта метр газартай 5 теплицэ болон Бауитын аймагта 540 иварадта метр газартай 6 теплицэ түхээрэхэ болон.

8. 1944 онһоо эхилэн республикын колхозуудаар үрхэндэ уялгата ёһоор овоц тушааха нормыг 50 процент хүртэр хороохе ба 1944 болон 1945 онуудта Бурят-Монгол АССР-эй колхозуудаар хартаабха тушааха ябадалыг мүнөө байһан нормоһоо 70 процент нэмжээтэйгээр хубаажа гаргахынь Нармонзагыг уялгалха.

Гүрэндэ хартаабха тушаалгаар 354 тонне болон овоц тушаалгаар 222 тонне хэмжээтэй үнгэрэгшэ колхозуудэй үрн доёмхынь колхозуудһаа халгааха.

III. Хүдөө ажалыг

механизацилха тушаа

1. МТС-үүдэй ремонтно базыг хүсэтэй болгохын тулада 1945 ондо 15 төнарна станок, 10 үрэмдэхэ станок, 4 фрезернэ станок, шүдэ гаргаха 4 станок, шүдэ шэрээлгын 5 аппарат, элентро-шэрээлгын 6 аппарат гаргажа үгэхынь СССР-эй Нармонземыг агалха.

2. МТС болон колхозуудта шухала хэрэгтэй трактор, комбайн, тракторна плуг, тракторна болон мөрин

сөлийэ, жатка, үбһэнэй носилка, мөрин тармуур мүн тэрэшэлэн автомашинуудыг Бурят-Монгол АССР-тэ үгэхөөр 1945 оной түсэб соогоо хараалхынь СССР-эй Нармонземыг уялгалха.

3. 1945 ондо Зэдын, Кударын болон Няхтын районуудта гурбан шэнжэ машинне-транторна станцинуудыг бий болгохынь СССР-эй Нармонзем болон Бурят-Монгол АССР-эй Совнаркомыг уялгалха.

4. 1945 ондо Джида, Заиграево станцинууд болон Харлуи гэмэ пристань дээрэ гурбан нефтобазы бий болгохынь СССР-эй СНМ-гэй дэргэдэхэ Главнефтьесиа-быг уялгалха.

IV. Газар уһалха болон мелиоративна хүдэлмэри тушаа

1. Тарилгын болон сабшалангай газарнуудай ургасыг дэбжүүлхэ, намаг газарыг хатаажа, сабшалангаа ехэ болгохын зорилгоор РСФСР-эй Совнарком болон Бурят-Монгол АССР-эй Совнаркомыг нигэмэ уялгалха гэбэл:

а) 1945—1947 онуудта уһалагдадаг газарыг 140 мянган гентар хүртэр нэмээхэ, тэрэ төөдө хүдөө ажалай культурануудыг тариха газарта манава һубаг татажа болон саһанай уһаар 40 мянган гентар тухай газарыг, 100 мянган гентар шахуу сабшалангай газарыг уһалха;

б) 40 мянган гентар газар дээрэ бий байһан манава һубагуудыг ойрын гурбан жэл соо иапительнаар һэльбэн заһаха болон жэмэ заһабари хэхэ;

в) 1.180 гентар газар уһалха Бага-Кучалиин уһалууриин системын барилгыг 1946 ондо дүүргэхэ;

г) 2,5 мянган гентар газар дээрэхэ мүнөө бий байһан манава һубагуудыг һэльбэн заһаха болон инженернэ бэшэ шэнжэ системэнүүдэ бариха тушаа болон 5,0 мянган гентар газар дээрэхэ намаг хатааха системын барилга хэхэ, мүн тэрэшэлэн 50 мянган гентар газар дээрэ бий байһан газар уһалууриин системыг һэльбэн заһаха тушаа 1945 ондо процентно-бэдэрэлгын хүдэлмэри хэхэ;

д) 1946—1948 онуудай хугсаа соо мүнөө бий байһан уһалууриин болон намаг хатаалгын системэнүүдэ, мүн уһаар хангаха түхээрэлгэнүүдэ һэльбэн заһаха ба шэнжэр бариха тушаа уһан ажалай хэмжээ-ябуулгануудай түсэбтэ зохиогоод, СССР-эй Совнаркомой баталамжада 1945 оной сентябриин 1 хүртэр табиха.

2. Энэ бүлэгтэй 1-дэхи пункт соо хэлэгдэһэн хүдэлмэри хэхын тулада шухала хэрэгтэй мүнгэн зөөри болон материално-техничеснэ хангалтыг 1945 оной түсэб соогоо хараалхынь РСФСР-эй Совнаркомыг уялгалха.

3. Республикынгаа колхозуудта, совхозуудта болон туһалбарин ажыхынуудта байгаа уһан ажалыг хүтэлхын тулада Бурят-Монгол АССР-эй Совнаркомдо нимэ зүбшөөрэл үгэхэ гэбэл:

ССР Союзай Арадай Комиссарнарай Сөведэй түрүүлэгшын орологшо В. МОЛОТОВ.
СССР-эй Совнаркомой хэрэгүүдыг эрхилэгшө Я. ЧАДАЕВ.

Москва, Кремль. 1944 оной августын 7.

а) 1944 оной сентябриин 1-һээ хойшо Бурят-Монгол АССР-эй Нармонземэй дэргэдэ уһан ажалыг эрхилхэ Управление 12 хүн штадтайгаар, тэрэниг РСФСР-эй Нармонземэй уһан ажалай Управленидэ мэдэлтэй байхаар бий болгохо болон райзогой штадта раймелиораторай тушаал бий болгохо;

б) Бурят-Монгол АССР-эй Нармонземэй дэргэдэ «Мелиоведстрой» гэжэ хэзрасчётно конторыг бий болгохо, тэрэндэ республика доторхи хамгаг бүхы мелиоративно-барилгын болон газар малтаха хүдэлмэри хэхэ ябадалыг даалгаха.

4. Бурят-Монгол АССР-эй Нармонземэй дэргэдэхэ уһан ажалай Управлениин болон тэрэндэ мэдэлтэй байха организацинуудай штадууд болон хүдэлмэрилгэ-шээһинь салин хүлһыг хаража үзөөд, баталха хэрэгыг СССР-эй Совнаркомой дэргэдэхэ Гүрэнэй Штатна Комиссида даалгаха.

V. Хүдөө-ажалай надрнууд тушаа

1. Няхтын болон Тамчын хүдөө-ажалай техникумууд болон хүдөө-ажалай хургуулинуудыг дүүргэмэ байһан бүхы специалистнуудыг Бурят-Монгол АССР-тэ хүдэлмэрилхөөр жэл бүридэ үлөөмэ байхынь РСФСР-эй Нармонземдэ дурадхаха.

2. СССР-эй Нармонзем болон Бурят-Монгол АССР-эй Совнаркомдо нимэ зүбшөөрэл өлгөхө гэбэл:

а) 1944 ондо Бурят-Монгол АССР дотор иолхөзнө малшадые болон младша ветеринарна фельдшернуудыг бэлдэхэ нэгэ жэлэй болзорттой хөйр хургуулине бий болгохо, тэндэ һурагшадтай стипендиине һара бүридэ 150 түхэриг байхаар төгтөөхө.

Тэдэ хургуулинуудай гаргашынь СССР-эй Нармонземэй мүнгөөр түлэхэ;

б) 1945 онһоо эхилэн Бурят-Монгол АССР дотор МТС-тэ хэрэгтэй механикуудыг бэлдэхэ хургуулине жэл халад соо хургаха болзорттойгөөр бий болгохо. Энэ хургуулида һурагшадта һара бүрин 200 түхэриг стипенди төгтөөхө.

Тус хургуулиин гаргашынь СССР-эй Нармонземэй мүнгөөр түлэхэ;

в) 1944 оной 4-дэхи квартал соо болон 1945 оной 1-дэхи квартал соо МТС-эй директорнуудыг хурган бэлдэхэ болон һэльбэн бэлдэхэ гурбан һарын нурснуудыг тус бүридэ 15—15 хүниг хургахаар эмхидхэхэ.

Нурсда һурагшадта салин хүлһынь тэрэ хэбээрныг түлэхэһөө гадна, һара бүридэ 200 түхэриг стипенди төгтөөхө.

Нурснуудыг бариха гаргашынь СССР-эй Нармонземэй юрэнхы сметын мүнгөөр түлэхэ.

3. 1944—1945 онуудта Бурят-Монгол АССР-эй хүдөө-ажалда саг үргэлжэ хүдэлмэрилхөөр 16 зоотехник, 5 ветеринарна врач, 15 агроном, 4 геодезист, 20 гидротехник, 5 техник-топограф, 17 газар эсхэмжэлэгшэдыг эльгэхынь СССР-эй Нармонземыг уялгалха.

РСФСР-эй Верховно Сөведэй Президиумэй Указ
Бурят-Монгол АССР-эй Закаменай районой Городок дэги хүдэлмэришэнэй поселогыг республиканска мэдэлтэй город болгохо тухай

Городок гэдэг хүдэлмэришэнэй поселогыг Закаменай районой Закаменай аймагай Инкур гэдэг хүдэлмэришэнэй поселок ба Гуджиржа, Ивановка болон Холтасон гэдэг хуурын газарнуудыг Городом городой городской совет-тэ хуули захиргаанай талаар мэдэлтэй болгохо.

РСФСР-эй Верховно Сөведэй Президиумэй түрүүлэгшэ Н. ШВЕРНИК.
РСФСР-эй Верховно Сөведэй Президиумэй секретарь П. БАХМУРОВ.

Москва, 1944 оной августын 3.

РСФСР-эй Верховно Сөведэй Президиумэй Указ
Бурят-Монгол АССР-эй составта Байкало-Кударинска болон Курумканска районуудыг бий болгохо тухай

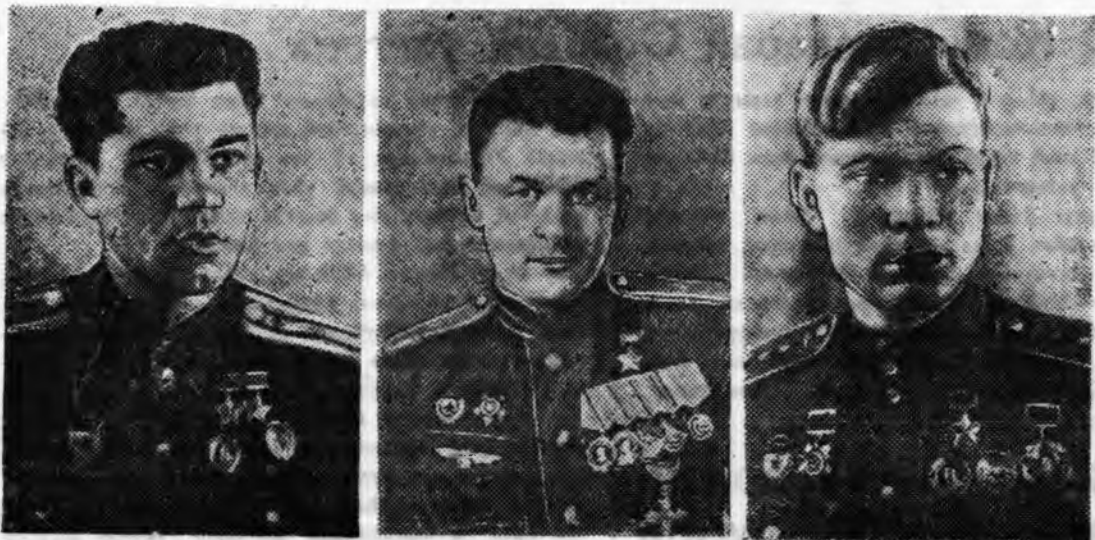
Бурят-Монгол АССР-эй составта доро дурсагдаһан районуудыг бий болгохо тухай Бурят-Монгол АССР-эй Верховно Сөведэй Президиумэй зууршалгыг баталха гэбэл:
1. Кабанскын районие хубаажа Будары гэдэг тосхондо центртэйгээр Байкало-Кударинска;
2. Баргажанай районие хубаажа Курумкан гэдэг тосхондо районно центртэйгээр Курумканска.
Дуланска, Инкинска, Корсаковска, Красноярска, Кударинска, Оймурска, Сухинска, Хандалинска ба Шергинска сельскэ соведүүдыг Кабанскын райониег хубаажа Байкало-Кударинска районой составта оруулха.
Бараганска, Гаргинска, Дыренска, Мургулска болон Хара-модунска сельскэ соведүүдыг Баргажанай райониег хубаажа Курумканска районой составта оруулха.

РСФСР-эй Верховно Сөведэй Президиумэй түрүүлэгшэ Н. ШВЕРНИК.
РСФСР-эй Верховно Сөведэй Президиумэй секретарь П. БАХМУРОВ.

Москва, 1944 оной августын 3.

Сталинска авиацин үдэр

Фашистка нохосууды агаарташые, газарташые сохижо ябаһан советскэ лётчигууд улам алдаршаг!

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (зүүн гарһаа) хоёр дахин Советскэ Союзай Герой гвардин майор А. И. МОЛОДЧИЙ, Советскэ Союзай Герой гвардин майор В. Ф. ГОЛУБЕВ ба Советскэ Союзай Герой гвардин капитан И. М. ХОЛОДОВ гэгшэд.

Советскэ Информбюроһоо

Августын 15-ай оперативна мэдээнһээ

Августын 15-ай туршада ПЕТСЕРИ (ПЕЧОРЫ) гэдэг городһоо хойгуур ба баруугаар манай сэрэгүүд 80 гаран хуурин газарнууды, тэднэй дунда МИКИТОМЯЗ, ЯРВЕПЯ, ЛЕВИ, ВАНА НОЙОЛА, МУСТАЙЫЗ, ОСУЛА, УРВАСТЕ, КАССИ, МАДИСЕ гэдэг газарнууды ба ИЛУМЕТСА, ОРАВА, КУРЕНУРМЕ, ВАБИНА, АННЕ гэдэг түмэрзамай станцинууды байлдаатайгаар эзэлбэ.

РАСЕИЯ гэдэг городей Үршондо манай сэрэгүүд дайсанай лбган сэрэгүүд болон танниуудай атананууды сухариса сохино, тэрэнино хүн хара болон техникынь талаар өхөхэн гээлтэдэ оруулаа.

ПРАГА городһоо зүүгээр манай сэрэгүүд дайсанай лбган сэрэг болон танниуудай төмө хүсэтэ атананууды сухарюулан сохино.

САНДОМИР городһоо баруун-хойгуур ба баруугаар манай сэрэгүүд ВИСЛА гэдэг мүрэнэй зүүн бөөдэ плацдармаа үргэлхэхэ турша байлдаанууды үргэлжлүүлжэ, хэдэн хуурин газарнууды эзэлбэ.

САНОК городһоо баруугаар манай сэрэгүүд дайсанай лбган сэрэгүүд ба танниуудай атананууды сухариса сохино.

Фронтын ондоо участогууд дээрэ шухала кубилалта болоогүй.

Августын 14-да манай сэрэгүүд бүхы фронтнууд дээрэ 114 немецкэ танк гэмтээһэн ба үгы хэһэн байгаа. Агаарта болоһон байлдаануудта ба зенитнэ артиллерийн буудалгаар дайсанай 29 самолёт унагаагдаа.

Августын 16-ай оперативна мэдээнһээ

Августын 16-ай туршада ПЕТСЕРИҺЭЗ (ПЕЧОРЫ) хойгуур ба баруун-хойгуур манай сэрэгүүд довтолгоо үргэлжлүүлжэ, 70 гаран хуурин газары, гэднэй дунда ПАРМА, РАХУМЯЕ, КИРМСИ, ПЯЗНА, СОХАРА, ПАРТСИ, АЛАНЮЛА, ПЫЛЬВА, МЕМАСНЮЛА, ЗРАСТВЕРЕ, СУЛЯБИ гэдэг газарнууды ба ВЕРНОРА гэдэг түмэрзамай станцино байлдаатайгаар эзэлбэ.

ШАУЛЯЙ (ШАВЛИ) гэдэг городһоо баруугаар ба баруун-урауур манай сэрэгүүд дайсанай лбган сэрэгүүд болон танниуудай атацны амналгатайгаар сухарюулан сохино.

ПРАГАҺАА зүүгээр манай сэрэгүүд дайсанай лбган сэрэгүүд болон танниуудай төмө хүсэтэ атацны сухарюулан сохино, дайсанда эсэргүү байлдаанууды хэһэн байгаа. Үсэл шанга байлдаанууды хэһэнэйгээ һүүлээр манай сэрэгүүд ОССУВ гэдэг хуурин газары өрхиһөн байна.

САНДОМИР городһоо баруун-хойгуур манай сэрэгүүд ВИСЛА мүрэнэй зүүн эрье дээрэ плацдармаа үргэлхэхэ, амналгата байлдаанууды хэхэ зуураа хэдэн хуурин газары эзэлбэ. Манай сэрэгүүд САНДОМИР городтө сүмэрэн оромо, тэмдэ үйлсын байлдаанууды хэһэн байгаа.

Фронтын ондоо участогууд дээрэ шухала кубилалта болоогүй.

Августын 15-да манай сэрэгүүд бүхы фронтнууд дээрэ 118 немецкэ танк гэмтээһэн ба үгы хэһэн байна. Агаарта болоһон байлдаануудта ба зенитнэ артиллерийн буудалгаар дайсанай 66 самолёт унагаагдаа.

Петсеря городһоо хойгуур манай сэрэгүүд ой модотой газарта дайсанай үсэд шанга эсэргүүсэлтэ нуга даража, 10 километр урагшаа дабшаа. Советскэ боецүүд зам дээрэ заяалай байһан олон тоото хаалта, мивдэ поли, модон ба бусад хэмэл хаалтанууды дабжа гараха болоһон байгаа. Немецүүд түргэ түргэн контратаканууды хэхэ тааруу рубеж бүхэндэ үсэд шангаар тулаа. Н-скэ соединенин частицууд дайсанай эсэргүүсэлтэ даража, 600 гаран гитлеровоцүүды үгы хээд, 8 ехэ буу, 13 миномёт, 26 пулемёт, һомо хэрэгсэлтэй склад булган абаба. Петсеря городһоо баруун-хойгуур немецүүд шабартай намаг ба олон тоото гол горьхонууды хэрэглэжэ хүсэтэ эсэргүүсэлтэ хэбэ. Советскэ частинуудай эрл шанга сохилтануудай дайсан бодбол хэдэн хуурин газарнуудһаа намнагдай гаргагдаа. Немецүүдэй хамгаалтын газарай үсэд болохо Пыльва гэдэг хуурин газар эзэлэгдэбэ. Дайсан ехэ гээлтэдэ ороо.

◆ Шауляй (Шавли) городһоо баруугаар ба баруун-урауур дайсанай лбган сэрэгүүд болон танкинууд манай позицияуды атаквалба. Ойрохон зуураа байлдаа хэһэнэйгээ һүүлээр советскэ лбган сэрэгүүд артиллерийн дэмжэлгэтэйгээр немецүүды түрүүшын рубеждэ хүртэр намнаһан байна. 250 гитлеровоц үгы хэллэ.

◆ Прагаһаа (Висла мүрэнэй баруун эрье дээрэ Варшава городей оршондо) зүүгээр дайсан бодбол мүлөөдөр үглөөгүүр атакыа хэргэбэ. Нэгэ участок дээрэ манай позицияуд тэшэ 60 хүндэ танк дабшаан байгаа.

◆ Сандомир городһоо баруун-хойгуур манай сэрэгүүд Висла мүрэнэй зүүн эрье дээрэ планидармаа үргэлхэхэ байлдаанууды үргэлжлүүлэ. Дайсан галзуу шангаар эсэргүүсэлтэ хэбэ. Хуурин газар ба үндэрнүүд бүхэнэй түлөө айхабтар шанга тулаалданууд болоно. Советскэ танк ба лбган сэрэгэй частинууд немецүүдэй эсэргүүсэлтэ нуга даража. Сандомир городей үйлсэнуудта сүмэрэн ороо. Манай штурмовой отрядууд дайсанине гэр, подвал болон додуудһаа намнай гаргана.

Энэ оной июлин 13-һаа августын 12 хүртэр болоһон довтолгоо ябуулгануудайнгаа үедэ 1-дэхи Украин фронтын сэрэгүүдэй булган абаһан трофей ба дайсанай гээлтэнүүд

1-дэхи УКРАИНСКА фронтын сэрэгүүд Советскэ Союзай шал КОНЕВОЙ командалга доро ябажа, энэ оной июлин 13-августын 12 хүртэр хэһэн довтолгоо ябуулгануудайнгаа дайсаные амиды хүсэн болон техникынь талаар доро заагдгээтэдэ оруулан байна гээбэ:

567 самолёт, 1.404 танк болон самоходно ехэ буунууд, 3-калибрын 1.220 ехэ буунууд, 1.230 миномёт, 2.100 пулемёт, 80 хуягта машина, 190 хуягта транспортёр, 1.350 автомашин, сэрэгэй ашаануудтай 1.000 повозко УГЫ ХЭГДЭЭ. Дайсан адуулжа 140.000 солдат болон офицернүүдээ гээбэ.

Мүн энэ сагай турша соо 1-дэхи УКРАИНСКА фронтын сэрэгүүдэй БУЛАН АБАҺАН трофейнь нимэ байна гээбэ: 120 самолёт, 537 танк, элдэб калибрыц 2.395 ехэ буу, 2.638 миномёт, 3.635 пулемёт, 39 хуягта машина, 277 хуягта транспортёр, 10.377 автомашинна, 41 паровоз, 1.286 вагон, 28 түмэрзам, эшелой, сэрэгэй ашаануудтай 7.019 повозко, 12.060 һомо хэрэгсэлнүүдтэй, буу эбсэсг, хубсаһа хунар болон эхэсэ лой зүйлнүүдтэй 190 склад болоно.

32.360 немецкэ солдат болон офицернүүд ПЛЕНДЭ АБТАА. Нимэ болохоороо ЛЬВОВСКО ЗУГТЭ ДАЙСАНАЙ БҮЛЭГДЭ ГЫЕ ХЯА БУТА СОХИЖО БА СОВЕТСКЭ УКРАИНЫН ЛЬВОВСКО СТАНИСЛАВ, ДРОГОВЫЧ, СТРИЙ, БОРИСЛАВ, САМБОР, РАВА РУССКАЯ ГЭДЭГ ГОРОДУУДЫЕ СУЛӨӨЛӨЛГӨӨР ДҮҮРЭЭ. 1-дэхи УКРАИНСКА фронтын сэрэгүүдэй нара соо хэһэн довтолгоо байлдаануудай дүнгэй ёһоор гол зүйлэй дайшалхы төхө болон хүн харынгаа талаар немецүүдэй гээлтэ нимэ байна гээбэ: ПЛЕНДЭ АБТАҺАН БА АЛАГДАНАНИНЬ 172.360 хүн, 687 самолёт, 1.941 танк болон самоходно ехэ буунууд, элдэб калибрын 3.440 ехэ буунууд, 3.868 миномёт, 5.735 пулемёт, 11.727 автомашинна болоно.

СОВИНФОРМБЮРО

РСФСР-эй Верховно Советдэй Президиумдэй Ук

Усть-Баргузин гэдэг хүдэлмэришэнэй поселогы Прибайкальска районһоо һалгаажэ Бурят-Монгол АССР-эй Баргажанай райондо оруулха тухай

Усть-Баргузин гэдэг хүдэлмэришэнэй поселогы Прибайкальска районһоо һалгаажэ Баргажанай райондо оруулха тухай Бурят-Монгол АССР-эй Верховно Советдэй Президиумдэй зурган хурал хэбэ баталха

РСФСР-эй Верховно Советдэй Президиумдэй түрүүлгү Н. ШВЕРНИН

РСФСР-эй Верховно Советдэй Президиумдэй секретарь П. БАХМУРОВ

Москва, 1944 оной августын 3.

Саянтын МТС жэлэйнгээ түсэб дүүргэбэ

Улаан Армиингаа илалтата довтолгоонууд зоригжоһон Саянтын машинно-тракторна станци коллектив социалистическэ мүрьсөөнэй шанга гин доро хүдэлмэрилжэ, абаһан уялгануудаа хүтэйгөөр дүүргэһэн тухай республикын правительствата рапорталан мэдүүлбэ.

Зөөлэн хахалалгада оруулан 11.000 гектар орондо 11.723 га элдүүрилжэ, августын нэгэ тракторна хүдэлмэриингөө жэлэй түсэб 106,2 процент дүүргэбэ. Хабарай тарилгын түсэб—193 процент, пар хахалалгын түсэб 195 процент дүүргэбэ. Условно трактор бүхэнөөр зөөлэн хахалала оруулан 250 га элдүүрилжэ, 187 центнер горючи билагдаа.

Энэ үе соо түрүү бригаданууд бага бэшэ амжу танууды туйлаһан байна. Нүхэр Бимба Дымбри гэвэй хүтэлбэрилдэг тракторна бригада условно трактор бүхэнөөр 476 га элдүүрилжэ, жэлэй түсэб 177 процент дүүргэхэ зуураа, 38 центнер горючи арбилаа. Тэрэшэлэн нүхэр Базировой бригада условно трактор бүхэнөөр 355 га элдүүрилжэ, жэлэйнгээ түсэб 125 процент дүүргэһэн, 39 центнер горючи арбилһан байна.

Тиин эдэнэр, "энээгээрэ һанаагаа амаржай саашанхи ажалаа улам хурдадхан, таряхуригын гүрэнэй түсэб богонихон болзор соо эрхим нартайгаар 120 процент дүүргэхэбди"—гэжэ публикын правительствые найдуулба.

Харюусалгата редакторай өрөлөгшө Д. ЛУБСАНОВ.